

Usnesení Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 06.04.1989, sp. zn. Tzv 1/89, ECLI:CZ:NS:1989:TZV.1.1989.1

Číslo: 4/1990

Právní věta: Pod pojem soustavně v § 284 odst. 2 tr. zák. lze zahrnout i dílčí skutky svémocného vzdalování, které byly vyřízeny v kázeňském řízení, a tresty za ně byly již (ve smyslu čl. 104 KŘ) zahlazeny.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 06.04.1989

Spisová značka: Tzv 1/89

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení disciplinární, Svémocné odloučení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 284 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Z odůvodnění:

Vojenský obvodový prokurátor v O. podal dne 22. 8. 1988 na voj. O. obžalobu, která ho vinila, že dne 5. 7. 1988 se kolem 04,15 hod. svémocně vzdálil od VÚ O. do P., kde byl téhož dne okolo 21,00 hod. zadržen příslušníky VB, ačkoliv se předtím svémocně vzdaloval ve dnech 7. - 8. 2., 19 - 20. 3. a 23. - 28. 6. 1988. V tomto jednání obžaloba spatřovala svémocné vzdalování soustavné podle § 284 odst. 2 tr. zák.

Rozsudkem vojenského obvodového soudu v O. ze dne 21. 9. 1988, sp. zn. 3T 115/88 byl však voj. na trv. dov. J. O. uznán vinným toliko pokusem trestného činu svémocného odloučení podle § 8 odst. 1, § 284 odst. 1 tr. zák. za to, že dne 5. 7. 1988 se v 04,15 hod. bez povolení svémocně vzdálil od vojenského útvaru O. do P., kde byl téhož dne kolem 21,00 hod. zadržen v restauraci U hvězdy příslušníky VB, přičemž ke svému útvaru chtěl z P. odjet až dne 6. 7. 1988 kolem 06,00 hod.

Za to byl podle § 284 odst. 1 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody na 4 měsíce, přičemž podle § 58 odst. 1 písm. a), § 59 odst. 1 tr. zák. mu byl výkon uloženého trestu podmíněně odložen na zkušební dobu dvou roků.

Vojenský obvodový soud v odůvodnění tohoto rozhodnutí k výroku o vině uvedl, že za skutky svémocného vzdálení ze dne 7. 2. a 19. 3. 1988, pro které byl rovněž obžalován, byl již potrestán

kázeňsky, přičemž uložené kázeňské tresty mu byly později formou odměny prominuty s účinky zahlazení. K těmto skutkům nelze proto v rámci soustavnosti přihlížet. Pokud jde o další skutek, který byl spáchán ve dnech 23. - 28. 6. 1988 a který byl jako třetí rovněž vyřízen kázeňsky, k tomu vojenský obvodový soud uvedl, že mezi tímto skutkem a skutkem ze dne 19. 3. 1988 (v pořadí druhým), uplynula doba delší tří měsíců, takže z těchto důvodů nemůže jít o soustavnost ve smyslu § 284 odst. 2 tr. zák.

Vyšší vojenský soud v T. se s názorem vojenského obvodového soudu v O. ztotožnil a odvolání vojenského obvodového prokurátora, kterým se domáhal vyslovení viny ve smyslu obžaloby, jako nedůvodné zamítl.

Proti rozhodnutím obou soudů podal generální prokurátor ČSSR ve lhůtě stanovené v § 272 tr. zák. v neprospěch odsouzeného J. O. stížnost pro porušení zákona. V ní uvedl, že je především nutno srovnat znak soustavnosti ve smyslu § 284 odst. 2 tr. zák. a znak opětovnosti ve smyslu ustanovení § 209a odst. 3 písm. b) tr. zák. Oba tyto znaky nejsou sice totožné, avšak jsou obdobné v rozhodujícím ohledu. V ustanovení § 209a odst. 3 písm. b) tr. zák. je znak „opětovně“ zařazen vedle znaku „byl odsouzen“, z čehož zřetelně vyplývá, že opětovnost postihuje výhradně a bez dalšího fakt spáchání činu. Pro znak soustavnosti, a to nejen v ustanovení § 284 odst. 2 tr. zák., ale i v jiných ustanoveních trestního zákona je právně významným fakt spáchání činu a nikoli hmotněprávní či procesněprávní důsledek rozhodnutí orgánu trestního řízení o tomto činu a trestu za něj uloženého. Z toho vyšetřovatel činí závěr, že zahlazení trestu ve smyslu služebního předpisu Zákl-Ř-3 nebo zahlazení odsouzení podle § 70 odst. 1 tr. zák. neznamená, že pachatel čin nespáchal. V této trestní věci bylo tedy třeba přihlídnout ke všem skutkům svémocného vzdálení bez ohledu na to, že kázeňské tresty za některé tyto skutky byly zahlazeny.

Stejně tak neobstojí argument, že znak soustavnosti není naplněn proto, že mezi druhým a třetím skutkem je období delší 3 měsíců. Tato hranice při hodnocení znaku soustavnosti není jediným kritériem ani neměnnou hranicí. Při materiálním pojetí trestného činu je rozhodující, zda opakovaná svémocná vzdálení svědčí o sklonu pachatele k zatvrzelému nerespektování povinností vyplývajících z vojenské služby, projevující se v pravidelném páčání svémocného vzdalování v určitých kratších časových údobích. V této konkrétní trestní věci období mezi dvěma skutky (druhým a třetím) přesahuje 3 měsíce jen o dva dny, přičemž fakt, že po každém skutku svémocného vzdálení s výjimkou posledního následoval kázeňský trest, který nesplnil svůj účel, jasně svědčí o zatvrzelém nerespektování povinností ze strany obviněného.

Z uvedeného je zřejmé, že soudy obou stupňů pochybily, když jednání J. O. neposoudily jako trestný čin podle § 284 odst. 2 tr. zák. a neuložily obviněnému odpovídající přiměřený trest. Generální prokurátor ČSSR proto navrhl, aby Nejvyšší soud ČSSR vyslovil, že napadenými rozhodnutími byl porušen zákon, a proto aby tato rozhodnutí zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud ČSSR přezkoumal na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona ve smyslu § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a dospěl k těmto závěrům:

V projednávané věci voj. na trv. dov. J. O. nutno především konstatovat, že vojenský obvodový soud O. v souladu s požadavky § 2 odst. 5 tr. ř. provedl v hlavním líčení v potřebném rozsahu dokazování, a to v zájmu náležitého zjištění skutečného stavu věci. Věnoval při tom dostatečnou pozornost nejen všem výpovědím odsouzeného, ale i všem ostatním důkazům a z nich učinil i správná skutková zjištění.

Z hlediska právního posouzení dospěl pak Nejvyšší soud ČSSR k závěru, že s právním názorem generálního prokurátora ČSSR se lze ztotožnit jen v části, týkající se problematiky účinků fikce, že se

na pachatele hledí jako by nebyl odsouzen, a to v tom smyslu, jak se ve stížnosti pro porušení zákona správně dovozuje.

Je tomu tak proto, že v kázeňském řízení v ozbrojených silách lze uložené kázeňské tresty podle čl. 21 písm. b), čl. 26 písm. b) KŘ prominout za odměnu s účinky zahlazení, jak tomu bylo v případě odsouzeného O. V takových případech právně zaniká pouze skutečnost, že byl tento pachatel kázeňsky potrestán, nikoli však skutečnost, že spáchal skutek, např. svémocného vzdalování, který byl kázeňsky vyřízen. Lze proto pod pojem „soustavně“ v § 284 odst. 2 tr. zák. zahrnout i dílčí skutky svémocného vzdalování, které byly vyřízeny v kázeňském řízení a tresty za ně ve smyslu čl. 104 KŘ zahlazeny.

Na uvedeném výkladu nic nemění ani skutečnost, že k zahlazení v kázeňském řízení došlo za odměnu. Názor uplatněný vojenským obvodovým soudem, že při posuzování souhrnu skutků, ze kterých se znak soustavnosti v § 284 odst. 2 tr. zák. dovozuje, není možno brát v úvahu ani taková svémocná vzdalování, která byla kázeňsky vyřízena a kázeňský trest za ně uložený byl pak pachateli za odměnu prominut s účinky zahlazení, má podle přesvědčení Nejvyššího soudu ČSSR význam jen při úvahách, zda takové jednání projednávané před vojenským soudem nelze se zřetelem na stupeň nebezpečnosti činu pro společnost ve smyslu § 294 odst. 2 tr. zák. vyřídit jen cestou mimosoudní.

Pokud tedy u trestného činu podle § 284 odst. 2 tr. zák. vojenský obvodový soud došel na podkladě dosavadního výkladu k přesvědčení, že pod pojem „soustavně“ nelze zahrnout dílčí skutky, které byly v kázeňském řízení vyřízeny a tresty za ně zahlazeny, pochybil, protože zákonná fikce, že se na pachatele hledí, jako by nebyl kázeňsky potrestán, z výše uvedených důvodů neplatí v tom směru, že nedošlo ani ke skutku, pro který byl kázeňský trest uložen. Účinky fikce, že nebyl potrestán, není totiž dosti dobře možné absolutizovat v tom smyslu, že by se touto fikcí zahladila ve vědomí vojenské i civilní veřejnosti jakákoli stopa po protispolečenském činu potrestaného. Žádná právní instituce nemůže dosáhnout takového účinku, neboť nelze jít až tak daleko, aby se právní situace rehabilitovaného rovnala právní situaci vojáka, který se takového skutku nikdy nedopustil a nebyl nikdy kázeňsky potrestán. Nezanikají tedy podle přesvědčení Nejvyššího soudu ČSSR všechny právní následky spáchaného kázeňského přestupku jen prominutím kázeňského potrestání.

S podanou stížností pro porušení zákona se však nelze ztotožnit v tom směru, že mezi jednotlivými dílčími skutky (alespoň třemi), které ve svém souhrnu představují naplnění zákonného znaku „soustavně“ v § 284 odst. 2 tr. zák., může jít i o dobu delší než 3 měsíce. Nejvyšší soud ČSSR vychází z názoru, že pojem soustavnosti předpokládá nutnou časovou kontinuitu jednotlivých skutků, a proto pro jeho posouzení je významná i délka doby, v níž pachatel v páčání skutků téže povahy ustal. Z toho je třeba dovozovat, že u pojmu soustavnosti je časový moment rozhodující, protože soustavnost pojmově zahrnuje četnost jednotlivých svémocných vzdalování, které však po sobě následují v relativně krátkých časových intervalech. Pojem soustavnost musí naplňovat požadavek systematického opakování (bez delšího přerušování), které vyjadřuje pravidelnost, s jakou pachatel jednotlivé dílčí skutky páchá.

Protože tedy ve věci odsouzeného O. bylo systematické opakování jeho přestupků přerušeno mezi druhým a třetím dílčím skutkem překročením doby 3 měsíců jako doby maximální, kterou považuje Nejvyšší soud ČSSR za dobu, která by neměla být překročena, a protože při správném výkladu pojmu „soustavně“ přichází v úvahu mezi jednotlivými skutky doba kratší, nenaplnují jeho svémocná vzdalování povahu soustavnosti. Nejvyšší soud ČSSR je přesvědčen, že byl v daném případě v tomto ohledu postup soudu prvního i druhého stupně správný, když nebylo shledáno zákonných podkladů pro závěr, že se odsouzený O. vzdaloval „soustavně“.

Ze všech těchto důvodů proto Nejvyšší soud ČSSR stížnost pro porušení zákona zamítl.